

שם הנוהל: אופן הדיווח והטיפול בזיהום מי הים משפכים, משמנים ומדלק לאורך חופי תל-אביב-יפו
מספר הנוהל: 658
תוקף הנוהל: 17.04.2024

מבטל נוהל קודם מס' 658 "טיפול בזיהום מי הים לאורך חופי תל אביב יפו" מיום 29.11.18

1. כללי

- זיהום הים לאורך חופי תל-אביב-יפו הוא מפגע בריאותי ותברואי. זיהום הים יכול לנבוע ממקורות שונים:
- משפכים העלולים להתנקז למובלי התיעול (ניקוז) בשל פגיעה או תקלה במתקנים או בקווי הביוב;
 - מגלישה של שפכים מתחנות השאיבה לביוב;
 - ממוזהמים הנגרפים מקרקעות המים עקב סערה וים גלי;
 - מגורמי זיהום אחרים העשויים להגיע לים ולסכן את בריאות ציבור המתרחצים;
 - משמן או מדלק העלולים להגיע לים, עקב פגיעה או תקלה במתקנים או בצינורות תתימיים או מדליפות ממכליות נפט או מכלי דלק;
- נוהל זה מפרט את:
- הפעולות הנדרשות לדיווח על זיהום המתגלה בים משפכים ואת התהליך הטיפול להסרת הזיהום.
 - תהליך סגירת חוף בעת שזיהום מתגלה.
 - תהליך מסירת ההודעות על הטיפול בזיהום הנובע משמן ומדלק.
 - עדכון בהתקדמות הטיפול בזיהום על פי לוחות הזמנים הקבועים בנוהל זה, ווידוא שהטיפול מתנהל לפי המפורט בנוהל ולפי הנחיות מקצועיות נוספות לטיפול בזיהום מסוג זה שנתגלה ושאינן מוכלות בנוהל זה.
- הנוהל מתבסס על המקורות האלה:
- חוק הסדרת מקומות רחצה, תשכ"ד 1964
 - תקן לאיכות מי ים בחופי רחצה מוכרזים, פרסום משרד הבריאות מיום 31 במאי 1992.
 - צו הסדרת מקומות רחצה, סדרים ואיסורים במקומות רחצה מוכרזים התשע"ו-2016
- הפעולות על פי נוהל זה הנוגעות לחברת מי אביבים כפופות בהתאם למקרה, גם לקבוע בהסכם בין העירייה לחברה.
- הפעולות הנדרשות לטיפול בזיהום חוף משמן, מפורטות בתוכנית האופרטיבית "טיפול בזיהום חוף ים בשמן" של אגף הביטחון וחירום.

2. מטרה

מטרת הנוהל היא להגדיר את הפעולות הנדרשות לביצוע מרגע גילוי הזיהום במי הים, דרך הטיפול בהסרתו, ולקבוע את האחראים לביצוע כל שלב מפעולות אלו.

3. הגדרות

3.1	זיהום מי ים	חדירה, ישירה או עקיפה, של חומרים העלולים לגרום לזיהום הים או להזיק לסביבה הימית. מקורות הזיהום עשויים להיות, זרימת שפכים עירוניים ותעשייתיים, שמנים או דלק ממקורות יבשתיים או ימיים. המזהמים עלולים להכיל חומרים רעילים ופסולת מסוגים שונים.
3.2	דגימת מי ים חריגה	דגימת מי ים שתוצאות המעבדה שלה מראות על חריגה מהתקנים שמפרסם משרד הבריאות מעת לעת, והמעידה על זיהום במי הים שנדגמו.

4.

אחריות וסמכות

<p>סמכותו להאציל את האחריות למשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול:</p> <ul style="list-style-type: none"> - לניהול הטיפול בהסרת זיהום בכל השלבים. - להורות על סגירה ופתיחה של החופים החשודים כמזוהמים. 	<p>4.1 ראש העירייה</p>	
<p>על פי נוהלי עבודתו של המשרד, ובהתבסס על "תקן לאיכות מי הים בחופי רחצה מוכרזים" שפרסם המשרד, הוא עושה את הדברים האלה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - פעולות למניעת זיהום מי הים. - בדיקות לאיתור חריגות מהתקנים שנקבעו לאיכות מי הים. - אחראי להודיע לאגף החופים כשמתגלה חשד לזיהום במי הים. - אחראי להורות לאגף החופים לפעול לסגירת החוף משהתגלה בו זיהום במי הים, ולפעול למנוע רחצה במי הים בחוף זה. - אחראי להמליץ לגופים המטפלים בזיהום, על אופן ביצוע פעולות לטיפול בזיהום הים. 	<p>4.2 משרד הבריאות</p>	
<p>על פי נוהלי עבודתו עושה המשרד פעולות למניעת זיהום מי הים והחופים.</p> <ul style="list-style-type: none"> - אחראי להודיע לאגף החופים כשמתגלה חשד לזיהום במי הים או בחוף. 	<p>4.3 המשרד להגנת הסביבה</p>	
<p>על פי נוהלי עבודתו עושה האיגוד את הפעולות האלה:</p> <ul style="list-style-type: none"> - מאתר תקלות במערכות הביוב שבגוש דן. - דוגם דגימות מי ים לאיתור זיהום במי הים. - פועל לאיתור תקלה שמקורה בצנרת הביוב שבאחריותו ולתיקונה. - מעדכן על תחילת ושלבי התיקון במערכותיו, שנפגעו וגרמו לזיהום מי בים ועל מועד סיום התיקון. - מסייע למי אביבים, לפי בקשתם, לתקן מערכותיה הראשיות אם נפגעו. - אחריות להודיע על זמן התחלה והסיום של הגלשת ביוב לים. 	<p>4.4 איגודן</p>	
<p>מתוקף האצלת סמכות מאת ראש העירייה, וזאת מטעמי בטיחות, ביטחון, חשש לפגיעה בבריאות הציבור ומניעת סכנה לשלום המתרחצים:</p> <ul style="list-style-type: none"> - רשאי להורות על איסור רחצה במקום רחצה מוכרז, או חלק ממנו, לתקופה שלא תעלה על 14 ימים. - בעונת הרחצה, מוגבלת סמכותו לסגירת החוף לתקופה מצטברת של עד ל- 21 ימים; - אחריות לכלל ההיערכות והפעילות של העירייה כמפורט בנוהל זה, מעת שמתגלה זיהום במי הים בתחום העיר תל-אביב-יפו ועד לפתיחת החוף מחדש לרחצה. 	<p>4.5 המשנה למנכ"ל העירייה- מנהל-מנהלת חטיבת התפעול</p>	
<p>אחריות לתאם בין הגופים הפועלים לטיפול בהסרת הזיהום ממי הים.</p> <ul style="list-style-type: none"> - להכריע בחילוקי הדעות שיתגלו בין חברת "מי אביבים", איגוד ערים דן לביוב והעירייה, בדבר האחריות למקור הזיהום, אופן הטיפול בו, הסיוע ההדדי הנדרש, ואשר לא יושבו בהסכמה בין הצדדים. 	<p>4.6 מנהל-מנהלת מינהל בינוי ותשתית</p>	
<p>אחריות לפעול לאיתור מקור תקלה הגורמת לזיהום בים משפכים הזורמים מהמערכת העירונית.</p> <ul style="list-style-type: none"> - לאבחן את מקור התקלה ולפעול לתקנה מיד- הכול לפי נוהלי העבודה של החברה, בכפוף להוראת הממונה על התאגידים ואם רלוונטי, כקבוע בהסכם בין העירייה לחברה. 	<p>4.7 חברת מי אביבים</p>	
<p>אחריות לפקח על ניקיון חופי הרחצה ומי הים.</p> <ul style="list-style-type: none"> - אחריות לערוך סיורים יזומים לאיתור זרימות לים, ממקורות יבשתיים. - לדגום דגימות שגרתיות מי ים, לאורך חופי העיר לאיתור חשד 	<p>4.8 מנהל-מנהלת אגף החופים</p>	

<p>לזיהום במי הים .</p> <p>- אחריות לאתר מקורות מזהמים או העלולים לזהם את מי הים והחופים, להתריע ולדווח עליהם.</p> <p>- אחריות לסגירת החופים שמי הים בהם נתגלו כמוזהמים.</p> <p>- פתיחת החופים שנסגרו לרחצה, לאחר שהוסר הזיהום. זאת לפי הוראות המשנה למנכ"ל העירייה – מנהל-מנהלת חטיבת התפעול.</p> <p>- אחריות למתן גישה לחוף הים לרכבים ולציוד של הגופים המטפלים בתיקון התקלה להסרת הזיהום.</p> <p>- ללוות את ביצוע הפעולות הנדרשות לטיפול בזיהום מי הים כמפורט בנוהל זה ובכלל זה לוודא כי ביצוע כל הפעולות לתיקון התקלה הגורמת לזיהום, על ידיה גורמים הפנים וחוף עירוניים מתבצעות ברצף וללא שיבושים. אם יתבקש לסייע, יעשה זאת כמטב יכולת האגף</p>		
<p>- אחראים לפעול לטיפול בתיקון התקלה שגרמה לזיהום שהתגלה במי הים, כל גוף לפי אחריותו, נהלי עבודתו, וכמפורט בנוהל זה.</p>	<p>הגופים העירוניים ובכלל אלה חברת מי אביבים</p>	4.9
<p>- אחריות ליידע את גופי הפנים והחוף עירוניים על הזיהום שנתגלה במי הים ועל סגירת חופים.</p> <p>- לדווח לכל הגופים הנ"ל על סיום הטיפול בהסרת הזיהום ועל פתיחת החופים לרחצה.</p> <p>- אחריות לעדכן מדי שנה את רשימת הטלפונים של הגורמים המעורבים בתהליך הטיפול בהסרת הזיהום במי הים, ובכלל הקשור לכך, על פי נהל זה.</p>	<p>מנהל-מנהלת מוקד שירות 106</p>	4.10
<p>- אחריות להכין מראש, לעדכן, לפרסם בעת הצורך הודעות לציבור על סגירה ופתיחה של חופים לרחצה עקב זיהום מי הים.</p> <p>- לפרסם הנחיות לשמירה על הסדר הציבורי הנדרש, בעת הטיפול בהסרת מקור הזיהום..</p>	<p>מנהל-מנהלת מינהל תקשורת – דובר-דוברת העירייה</p>	4.11

5. פעילות שוטפת לגילוי זיהום בים

- 5.1. אגף החופים יערוך סיורים יומיים שוטפים, יבדוק כי אין כל זרימה מעוררת חשד לתקלה במערכות הביוב או ממוצאי צנרת הניקוז ישירות לחוף הים או למי הים. נמצא כי יש זרימה המעוררת חשד שתגרום לזיהום מים הים, יודיע אגף החופים מיד באמצעות מוקד שירות 106 פלוס למנהל מינהל בינוי ותשתית, ל"מי אביבים" ולאייגודן כדי שיפעלו מיד לאיתור מקור הזרימה ולהפסקתה. מוקד שירות 106 פלוס יודיע במקביל גם למשרד הבריאות על החשד לזיהום שהתעורר. כל גוף יפעל בתחום אחריותו לפי נוהלי עבודתו.
- 5.2. אגף החופים ידגום את מי הים, לאורך חופי הרחצה של העיר תל-אביב-מכל נקודות הדגום שנקבעו עם משרד הבריאות יפו, כדי לבדוק אם הים מזוהם, אם לאו. אגף החופים יעביר את דגימות המים לבדיקה במעבדה של משרד הבריאות, תוצאות בדיקת הדגימות מתקבלות לאחר 24 שעות מרגע מסירת הדגימות למעבדה. - בעונת הרחצה יערכו דגימות מי הים בכל יום שלישי בשבוע, לאורך כל רצועת החוף העירונית, ובנקודות שנקבעו עם משרד הבריאות. - בעונת החורף תיעשה דגימת מי הים בכל יום שלישי בשבוע בחופים הפעילים ופעם בחודש לאורך כל יתר רצועת החוף.
- 5.3. בהפוגות בין הגשמים ינקה אגף החופים את חופי הרחצה הפעילים גם בעונת החורף.
- 5.4. האיגודן ידגום דגימות מי ים לאורך חופי הרחצה מהרצליה עד ראשון לציון, כדי לאתר זיהום אפשרי של מי הים משפכים-הכול לפי נוהלי עבודתו. הדגימות יבוצעו בנקודות, בתדירות ובמועדים שעליהם יורה משרד הבריאות, מדי שנה.

דגימות המים יועברו לבדיקה במעבדת משרד הבריאות.
משרד הבריאות יודיע למנהל אגף החופים על התוצאות החריגות שהתקבלו בבדיקת הדגימות במעבדתו.

5.5. משרד הבריאות, מתוקף אחריותו הכוללת לבריאות הציבור, פועל על פי נוהלי עבודתו לאיתור זיהום במי הים. בכלל פעולותיו עושה המשרד את הבדיקות הבאות:

5.5.1. בדיקות אפידמיולוגיות של מקרי תחלואה במחלות זיהומיות, שיש חשד שמקורם ברחצה בים, בחוף שבו אירעו מקרי תחלואה דומים.
בדיקות מוצאי הניקוז לחוף ים, הסמוכים לחוף הרחצה, כדי לאתר אפשרות של זרימת מזהמים לים.

5.5.2. בדיקות לגילוי מזהמים שונים במי הים המסכנים או העלולים לסכן את בריאות ציבור המתרחצים.

5.5.3. מצא משרד הבריאות תוצאות חריגות בדגימות שנבדקו יעדכן מיד את מנהל אגף החופים וימליץ על דרך הפעולה הנדרשת.

5.6. המשרד להגנת הסביבה, מתוקף אחריותו הכוללת לשמירה על איכות הסביבה, פועל לפי נוהלי עבודתו כדי לאתר זיהום במי הים ובחופים. אם ראה לנכון, ימליץ אף הוא, בשיתוף משרד הבריאות, למנהל אגף החופים, על האמצעים הדרושים להסרת הזיהום.

5.7. מצא המשרד להגנת הסביבה חריגות בדגימות שביצע ובדק, בדגש על חריגות מבחינת השמנים, יעדכן מיד את מנהל אגף החופים וימליץ על דרך הפעולה הנדרשת.

6. דיווח על גילוי זיהום בים

- 6.1. התגלה זיהום במי הים, יודיע מנהל אגף החופים על כך מיד עם קבלת ההודעה למוקד שירות 106.
6.2. מוקד שירות 106 פלוס יודיע מיד, לפי העניין, על גילוי הזיהום בים לגופים האלה:

- המשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול
- מנהל מינהל בינוי ותשתית
- מנהל יחידת התיעול
- מנהל מינהל התקשורת-דובר העירייה
- מנהל אגף החופים
- מנכ"ל מי אביבים
- מנהל הרשות לאיכות הסביבה וקיימות
- מנכ"ל חברת "אתרים"
- איגודן
- משרד הבריאות
- משרד הפנים
- המשרד להגנת הסביבה

משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה – כל אחד בתחום אחריותו – מוסמכים להורות למנהל אגף החופים, למנוע רחצה בחוף שנמצא מזוהם, או בחוף החשוד כמזוהם, ולעשות את הפעולות הנדרשות לטיפול בזיהום מי הים.

7. דיווח על קבלת אישור לסגירת חוף הים לרחצה

7.1 קיבל מנהל אגף החופים הוראה מהמשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול, לסגור את חוף הים הספציפי לרחצה בעקבות, גילוי חשד לזיהום מי הים. יודיע על כך מיד למנהל מוקד שירות 106 פלוס.
מנהל אגף החופים או מי מטעמו יפרט למנהל מוקד 106 פלוס את הנחיות משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה לעניין זיהום הים שנתגלה. משפכים או משמן, ובאשר לאופן הטיפול בזיהום שקיבל בהנחיית שני המשרדים הנ"ל.

7.2 מוקד שירות 106 פלוס ידווח לבעלי התפקידים האלה על סגירת החופים :

- ראש העירייה
- מנכ"ל העירייה
- המשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול
- משטרת ישראל
- מנהל מינהל הבינוי והתשתית
- מנהל יחידת התיעול
- מנכ"ל "מי אביבים"
- מנהל אגף לביטחון וחירום
- מנהל הרשות לאיכות הסביבה וקיימות
- מנהל מינהל התקשורת-דובר העירייה
- איגודן
- משרד הבריאות
- משרד הפנים
- המשרד להגנת הסביבה

7.3 לפי הצורך יודיע מנהל מינהל התקשורת-דובר העירייה לציבור, באמצעות כלי התקשורת, על סגירת חופים לרחצה, עקב חשש אפשרי להימצאות זיהום במי הים ויפרסם הנחיות לסדר הציבורי הנדרש בחופי הים.

8. סגירת החוף שנתגלה בו זיהום

בהתאם להוראת המשנה למנכ"ל העירייה, אגף החופים יפעל מיד לסגירת החוף שהתגלה בו זיהום. אגף החופים יודיע לציבור המתרחצים במערכת הכריזה, על סגירת החוף. בתחנת ההצלה ייתלה דגל שחור, ובכניסה לחוף הים ולמים, יוצבו שלטים המתריעים על איסור הכניסה למי ים עקב הזיהום בים.

9. הטיפול בזיהום הים משפכים

9.1 אגף החופים ידגום מידי יום את מי הים בחוף שנתגלה כמוזהם בשלוש נקודות שונות, שיתואמו עם משרד הבריאות עד קבלת דגימות תקינות.

הערה: אם הזיהום נרחב ומקיף מספר חופים, יערוך אגף החופים סקר תברואי בהתאם להנחיית משרד הבריאות לגילוי מקור הזיהום ולטיפול בו.

9.2 מי אביבים ואיגודן יעשו את כל הפעולות הנדרשות לאיתור מקור התקלה שבעטיה נגרם זיהום במי הים ולתיקונה המידי – בהתאם ללוחות הזמנים הקבועים בסעיף זה, כל גוף בהתאם לנוהלי עבודתו ובתחומי אחריותו.
פעולות "מי אביבים" יהיו לפי העניין, גם לפי המפורט בהסכם שבין העירייה לחברה.

הפעולות לאיתור והסרת הזיהום, יבוצעו בלוחות הזמנים האלה:
הגעה לחוף/לשטח:

- בשעות העבודה עד שעתיים ממסירת ההודעה על ידי מוקד 106 בדבר גילוי הזיהום.
- לאחר שעות העבודה, ובשבתות וחגים עד 4 שעות.

- 9.2.1. איתור מקור התקלה – עד 24 שעות ממועד מסירת ההודעה על ידי מוקד שירות 106 פלוס.
9.2.2. תיקון התקלה – עד 8 שעות ממועד איתור מקור התקלה.

9.3. בכל עיכוב המסתמן באיתור התקלה או בטיפול בה, ידווחו על כך לפי העניין, חברת מי אביבים ואיגודן למשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול ולמנהל בינוי ותשתית.

9.4. אם יתגלו חילוקי דעות בין האיגודן למי אביבים, בדבר האחריות לטיפול במקור הזיהום ולתיקונו. יובא הדבר על ידי הצדדים, בפני מנהל בינוי ותשתית, להכרעה בהסכמה בין שני הגופים.

9.5. **אותרה** התקלה ידווחו על כך מיד, חברת מי אביבים או איגודן לפי הגוף שאיתר את התקלה, למשנה למנכ"ל העירייה, למנהל מינהל הבינוי והתשתית, למנהל יחידת התיעול, למנהל אגף החופים ולמוקד שירות 106 פלוס.

שני הגופים יתייעצו ביניהם לקביעת הגורם שיתקן את התקלה שנתגלתה, את הערכת משך הזמן שיידרש לתיקונה ויעדכנו גם בכך את הגורמים הנ"ל.

9.6. **הסתיים** הטיפול בתיקון התקלה ידווח על כך הגוף שתיקן את התקלה – למשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול, ולמוקד שירות 106. מוקד השירות 106 פלוס יעדכן מיד את כל הגורמים להם הודיע על הזיהום בסעיף 7.2 לעיל.

10. אישור המשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול לפתיחת חוף לאחר סיום הטיפול בזיהום מי הים

הסתיים הטיפול בזיהום מי הים משפכים והתקבל אישור ממועד הבריאות לפתיחת החוף לרחצה, יתקשר מנהל אגף החופים למשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול לקבל את אישורו לפתיחת החוף שנסגר.

11. דיווח על קבלת אישור לפתיחת חוף הים לרחצה

11.1. קיבל מנהל אגף החופים את אישור המשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול לפתיחת החוף שנסגר, יודיע על כך מיד למוקד שירות 106 פלוס.

11.2. מוקד שירות 106 פלוס ידווח על פתיחת החופים לבעלי התפקידים כמפורט בסעיף 7.2, לעיל.

11.3. לפי הצורך יודיע מנהל מינהל התקשורת-דובר העירייה, באמצעות כלי התקשורת לציבור על פתיחת החופים.

12. פתיחת החוף

12.1. בהתאם הוראת המשנה למנכ"ל העירייה-מנהל חטיבת התפעול, יפעל מנהל אגף החופים לפתיחת החוף.
בחוף הרחצה שנפתח יוסרו שלטי האזהרה שהוצבו ויתלה דגל המתאים למצב הים.